

1917. DECEMBER 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

LVI. ÉVF.

KÖZLÖNYE

23—24. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☛ Előfizetési díj egy évre 20 korona

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 K alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 20 K évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 K-nál kevesebbet alapítottak, 10 K kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

☛ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék. ☛

(Telefon: 37—22.)

Előfizetési felhívás.

Kérjük t. előfizetőinket, hogy az Erdészeti Lapokra vonatkozó előfizetéseiket a lap jelen számához csatolt postautalvány felhasználásával mielőbb megújítani sziveskedjenek.

Az Erdészeti Lapok előfizetési ára 1918. évi január hó 1-től kezdve

egész évre	20 K
fél évre	10 K
negyed évre	5 K

**Az Erdészeti Lapok
Kiadóhivatala.**

A m. kir. bányászati és erdészeti főiskolai tanácsának emlékirata a főiskola erdészeti ágazatának székhelykérdése tárgyában. (Befejező közlemény.)

Székhelyül, mint arról már fentebb is szó volt, az Orsz. Erdészeti Egyesület s maga a főiskola is már több ízben Budapestet jelölte. Budapesttel, mint tudományos és ipari góczponttal hazánk egyetlen más városa sem veheti fel a versenyt. Felsőbb tanintézetei, tudományos berendezései, könyvtárai, muzeumai, növénykertjei, gyárai, ipartelepei s művészete együttvéve olyan magasra emelik a vidéki városok fölé, hogy azokkal szemben összehasonlításnak is alig lehet helye. Ha tehát abból indulunk ki, hogy a főiskola számára az a székhely a legjobb, amely a tudományok művelése és az általános közművelődési viszonyok szempontjából a legtöbbet képes nyújtani, akkor minden további gondolkozás nélkül Budapest mellett kell állást foglalnunk. Sem a tanár, sem a hallgató tudományos látókörének bővítésére nincs alkalmasabb hely Magyarországon a fővárosnál. S bár a decentralizálás elvének a támogatására is lehet általános érveket felhozni, ezek a mi főiskolánkra kevésbé találóan alkalmazhatók, mint más intézményekre, mert hiszen főiskolánk az ország egyedüli erdészeti főtanintézete, melynek már csak azért is Budapesten, a középpontban van a helye.

Határozottan kedvezőtlenebb képet kapunk azonban akkor, ha a fővárost erdőgazdasági vonatkozásaiban vesszük bírálat alá. Tény az, hogy ebben a tekintetben egyes vidéki városok többet nyújtanak Budapestnél. Bár a fővárosnak mintegy 3000 kat. holdat kitevő erdőbirtoka a városhoz közel fekszik s egészben véve jól és gyorsan megközelíthető, a szakoktatás céljának nem minden irányban felel meg kellőképen. Az idősebb faállományok zömét nagyobbára elvénült tölgyesarjerdő képezi, s minthogy a kihasználás módjának a *sétaerdő* különleges igényeihez kell alkalmazkodnia, a gyakorlatban szokásos főbb erdőkezelési módokat itt bemutatni nem lehet. Ezzel szemben azonban sokat áldoz a főváros az erdősítésre, a fiatalosok tisztítására és az erdővédelmi munkálatokra, úgy hogy ebben az irányban a fővárosi erdők hasznos látnivalókkal is szolgálnak.

A legközelebbi nagyobb uradalom a m. kir. erdőkinctár gödöllői erdőbirtoka, mely mintegy 37.000 kat. holdat tesz ki. Ezen a tekintélyes területen már mindenestre nagyobb a változatosság s könnyebb benne a célnak megfelelő részeket találni, a félnapos kirándulásokra azonban már csak egyes közelebb fekvő részei alkalmasak, egészben véve csak egésznapos gyakorlatok számára hozzáférhető. Erdőalkotó fafajai: a kocsányos és kocsánytalan tölgy (helyenként a cser), a hűvösebb fekvésű helyeken a bükk és a gyertyán. Több mint ezer holdat foglal el a mesterségesen telepített ákác, fekete- és erdefenyő. Az erdők állapota általában nem kielégítő, minek oka részben a talaj silányságában és az azelőtt korlátlanul gyakorolt legeltetésben, részben a vadászati érdekek mindent uraló befolyásában keresendő. S éppen azért, mert az egész gazdálkodás ehhez a különleges célhoz alkalmazkodik, nem nyújtják a gödöllői erdők azt a képet, amelyet a szigorúan vett szakszerűség szempontjából nyújtaniok kellene. Így, bár Gödöllő kétségtelenül sok tanulságot is tud felmutatni (pl. a homokfásítást), általában mégis csak hiányosan felel meg a gyakorlati szakoktatás követelményeinek.

Minderről a főiskola Budapestre helyezését célzó régebbi mozgalmak alkalmával is megemlékeztek. S ha mindamelllett a fővárost jelölték volt ki a legalkalmasabb székhelynek, ennek magyarázata a kezdetben vázolt nagyvárosi előnyökön kívül nyilván abban a megfontolásban keresendő, hogy Budapestről, mint a vasuti fővonalak gócpontjától bármely irányban, az ország távolabb fekvő részeibe is könnyen és gyorsan el lehet jutni. Ha a gyakorlati kirándulások rendszere — a nagyobb távolságokra való tekintettel — kellőképen módosíthatnák s a félnapos kirándulások egy része egész- vagy éppen többnapos gyakorlatokká tömörítenék, akkor a kérdés esetleg kielégítő módon megoldást nyerhetne, sőt a jelenlegi selmeczi viszonyokkal szemben még némely lényeges előnyök is elérhetőek volnának. A selmeczi keskenyvágányu vasut a szabad mozgásra bénítólag hat s az idő gazdaságos kihasználását rendkívül megnehezíti.

Budapesten kívül még azok a vidéki városok jöhetnek tekintetbe, amelyeknek egyetemi rangu főiskolájuk van. Ezek közül Kolozsvár, melynek egyeteme jelenlegi szervezetében sokkal inkább

megcsontosodott, mintsem hogy egy új fakultás befogadására alkalmasnak látszhatnék, s Debreczen, melynek közvetlen környéke Kolozsváréval egyetemben nem felel meg a szakoktatás kivánalmainak, önként kiesik a számításból. Meggondolás tárgyát képezheti azonban még *Pozsony* és *Temesvár*.

Ezek közül, mint tudományos góczpont, feltétlenül *Pozsony*, a régi egyetemi város vezet.

Jogakadémiája helyébe újabban csonka egyetemet kapott, mely éppen azért, mert fejlődése kezdetén van, alkalmas volna az erdőmérnöki fakultás befogadására is. A város kulturális fejlettsége, vidékének rendkívüli szépsége, egészséges és kedvező éghajlata: mind olyan tényezők, amelyek Pozsonyt főiskolai városnak alkalmassá teszik. De rendkívüli fontosságúnak kell minősítenünk azt a kedvező földrajzi helyzetet is, mely lehetővé teszi Bécs és Budapest gyors megközelítését, módot ad a nevezett fővárosok tudományos intézményeinek gyakori felkeresésére, alkalmat nyújt az osztrák és a magyar szakkörökkel való közvetlen és gyakori érintkezésre s általában biztosítja mindazokat az előnyöket, melyek a két társállam fővasutvonala melletti kedvező fekvéssel járnak.

Erdőgazdasági viszonyai a szakoktatás céljára *kiválóan alkalmasak*. A város erdőbirtoka maga több mint 5000 kat. hold kiterjedésű. Ennek mintegy ötödrésze esik a dunamenti ligeti erdőre, a többi része pedig előhegységi erdő. Ugy a ligeti, mint a hegységi erdőket szakszerűen kezelik. Ezért, és a kedvező tenyésztési viszonyok folytán, az erdők igen jó állapotban vannak. A ligeti erdőkben a nyár, fűz, éger, kőris, szil, juhar, a hegyi erdőkben a bükk, gyertyán és a kocsánytalan tölgy a túlnyomó. Ezenkívül azonban szép, részben már idősebb telepítést találhatunk az erdei-, fekete-, vörös-, lucz- és jegenyefenyőből, valamint az ákáczból is. A külföldi fafajokkal is eredményesen kísérleteznek.

A sarjerdők 30—40, a szálerdők 100 éves vágásfordulóban kezeltetnek. A kihasználás részben tarvágással, részben fokozatos felújítással történik. A parkerdőre is szép példákat láthatunk. A csemetéket házilag nevelik, mintaszerű csemetekertekben.

A kihasználás belterjes. A ligeti erdők fáját részben a Harsch-féle dobozgyár dolgozza fel, mely maga is alkalmas tanulmányi objektum.

De ezzel még csak a városi erdőkről emlékeztem meg. A tanulmányozás tárgyát képezhetik azonban a Kiskárpátok összes, vasuton megközelíthető, igen változatos és belterjesen használt erdei, továbbá a Morva síkságon elterülő homoki erdők, melyek vasuton szintén a legrövidebb idő alatt elérhetők. A közelfekvő nagyobb uradalmak közül csak a Pálffy-család malaczkai birtokát emelem ki, mely 31.000 hold homoki, 18.000 hold hegyi és 3000 hold ligeti erdejével, gőz- és lőüzemű iparvasutijával, gyanta-termelő gyárával, gőzfűrészével, halgazdaságával stb. valóban első-rangu tanulmányi láttnivalót képez és sokoldalúságánál fogva a szemléltető gyakorlati szakoktatás céljainak kiválóan megfelel. De könnyű volna Pozsonyból Ausztriába is kirándulásokat tenni egyes kitűnően berendezett erdőgazdaságok tanulmányozására.

Temesvár városának főiskolája nincs. Ujabbban azonban felmerült a tervbe vett második műegyetem odahelyezésének eszméje. Ezzel kapcsolatban főiskolánk bányászati ágazatának odacsatolása is szóba került. A főiskola tanácsa, mint tudjuk, ezzel szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a bányászati szakoktatás érdekeinek sokkal inkább megfelelne a budapesti műegyetem. Vizsgáljuk most a dolgot az erdészeti szakoktatás szempontjából.

Temesvárnak, mint tudományos góczpontnak, történelmi múltja nincs. Nagyobb tudományos berendezései, könyvtárai, gyűjteményei stb. nincsenek. A tudományos góczpontoktól általában távol esik. Ebben a tekintetben messze elmarad Budapest és Pozsony mögött. Jelentős hátránya továbbá éghajlatának szélsőséges volta, mely a tavaszi és nyári nagy hőségek idejében a szellemi munkálkodást ugyszólván megbénítja.

Környékén egyetlen nagyobb erdőgazdaság van. Ez a vadász-erdői m. kir. erdőőri szakiskolának közel 5000 kat. hold kiterjedésű, több részre tagolt erdőgazdasága, mely Temesvárról egészben véve könnyen és gyorsan közelíthető meg. Berendezése minden tekintetben mintaszerű. Különösen a kihasználás belterjessége és rendszeressége az, ami ott a szemléltőt megragadja. A szakiskolai csemetekert és gyümölcsfaiskola is kiállja a legszigorubb bírálatot. Sajnos azonban, a szakiskolai erdő minden előnye mellett is csak egyoldaluan felel meg a főiskola gyakorlati céljainak. A fafajokban nincs meg a kívánt változatosság, az idősebb faállományokat

kizárólag a kocsányos tölgy alkotja, ennek is nagy része sarjerdő. Az egész terület síkságon fekszik; az erdészet szempontjából annyira fontos hegységi gazdálkodás bemutatására ezek az erdők nem szolgáltatnak megfelelő anyagot. A felújítás kizárólag elő- és közteshasználattal történik. A fokozatos kihasználás a talaj rendkívüli elgyomosodása miatt nem lehetséges. Ezért mint fő kihasználási módot a tarvágást alkalmazzák.

Nagyobb kirándulások tehetők Temesvárról a lippai főerdőhivatal, a lugosi erdőigazgatóság kincstári erdeibe, továbbá a szab. osztrák-magyar államvasutttársaság krassószőrényi erdőségeibe és a deliblati homokterületre. Ezek a részek mindenesetre sok értékes látnivalót nyújtanak, bár tanulmányi célokra mégsem annyira alkalmasak, mint a felvidék fejlettebb erdőgazdaságai.

Összefoglalva a fentebb mondottakat, a székhelyül jelölt városok alkalmassága tekintetében a következő sorrendet állapíthatjuk meg:

Mint tudományos góczpont az első Budapest, a második Pozsony, a harmadik Temesvár. A gyakorlati szakoktatás szempontjából a legkedvezőbb helyen van Pozsony, azután Temesvár, végül Budapest. Ha tehát egyenlő értékű tényezők tartanók a tudományos és a gazdasági környezet alkalmasságát, s a fenti sorrend alapján ugyyszólván mennyiségtani alapon akarnók meghatározni a felsorolt városok egymásutánját, kiderülne, hogy a legalkalmasabb helynek Pozsonyt, a másodiknak Budapestet és az utolsónak Temesvárt kell minősítenünk. A dolog ilyen merev megítélése azonban nem volna helyénvaló, mert az említettekén kívül még egyéb tényezőkkel is számolnunk kell, s másrészt az említett helyek értékelésénél nemcsak a sorrendet, de a különbségek abszolút nagyságát is figyelembe kell vennünk. Így fogva fel a dolgot, be kell látnunk, hogy Budapest mint kulturváros annyira magasan fölötte áll a másik két vidéki városnak, hogy ez a jó oldala azt a hátrányát, hogy közvetlen környezete kevésbé kedvező a külső gyakorlatok megtartására, bizonyos mértékig ellensúlyozza. Ezért nézetünk szerint Budapest és Pozsony körülbelül egyenlő súlylyal eshetik a választás mérlegébe, míg Temesvárt, melynek részére egyébiránt még a műegyetem elnyerése sincs biztosítva s mely különben más tekintetben sem felel meg kellőképen a kívánalmaknak, egészen el kell ejtenünk.

A kérdést azonban még abból a szempontból is el kell bírálnunk, hogy a fővárosba való áthelyezés esetén melyik egyetemi főiskolával kellene egyesülnünk? Erre vonatkozólag a tanári kar véleménye a következőkben alakult ki:

A budapesti tudományegyetemhez való csatlolásunkról nem igen lehet szó, mert ott, ahol műegyetem is van, sokkal megokoltabbnak látszik azzal egyesülni. Szakunkban annyi a műszaki elem s foglalkozásunknak az *erdómérnöki* cím is annyira határozottan megadja a műszaki jelleget, hogy a főváros jelenlegi viszonyai közt csakis a műegyetemhez csatlakozhatunk észszerűen.

Foglalkozhatunk azonban ebből a szempontból még a létesítendő *közgazdasági egyetemmel* is. Ennek az új főiskolának a szervezését előkészítő bizottság 1911. évi egyik értekezletén az a nézet alakult ki, hogy székhelye legcélszerűbben Budapest lehetne, s hogy fakultásai közé az erdészet is felveendő volna. Ez mindenesetre megnyugtató megoldás lehetne ránk nézve és ha szakoktatásunk függetlenségét és fakultásunk háztartásának önállóságát ebben az alakban kellőképen biztosítani tudnók, örömmel csatlakozhatnánk a közgazdasági egyetemhez. Ott a közgazdaságnak sok más, rokonágazatával állanánk szoros kapcsolatban, ami szakoktatásunknak feltétlenül csak előnyére válnék.

Sajnos, a közgazdasági egyetem ügye a közbejött események folytán megakadt s kérdés, mikor és milyen alakban fog ismét szönyegre kerülni? A fennebb említett nyolcz-fakultásos tervezet sem egyéb, mint egy bizottsági értekezlet eszmecseréjének a hevenyében kialakult eredménye, mely a végső kiforrásig még igen sok változáson mehet keresztül. Hiszen biztos megállapodás még a székhely kérdésében sem történt s az is könnyen megeshetik hogy az új egyetem olyan alföldi városba kerül, mely a mi főiskolánk igényeinek egyáltalában nem felel meg. S ha belátható időn belül el is határozatnék elvben a közgazdasági egyetem felállítása, az ezzel kapcsolatos óriási költségek a terv megvalósulását még igen hosszú időre kitolhatnák, úgy hogy erre való tekintettel a József-műegyetembe való belépés célszerűbb megoldásnak látszik. A műegyetem az ő új, lágymányosi telkére csak a közelmúltban költözött át. A rendelkezésre álló területnek igen jelentékeny része még beépítetlenül áll, úgy, hogy erdészeti főiskolánkat könnyen

befogadhatná. Az áthelyezés költségei is csak kis töredékét képeznék azoknak a kiadásoknak, amelyekkel a közgazdasági egyetem létesítése jární fog s így ez a terv, külön elintézve, talán rövidebb időn belül lenne megvalósítható.

A Pozsonyba való áthelyezés esetén az erdészet az ottani Erzsébet-tudományegyetem fakultásai közé vétetnék fel. Ez a kialakulóban lévő, ezidőszerint még csonka intézmény kiválóan alkalmas lenne az új szakosztály befogadására. Az erdészeti fakultás pedig amellet, hogy a mostaninál megfelelőbb kereteket nyerne, mintegy tíz tanszékekével és 500 hallgatóval lényegesen hozzájárulna annak az üdvös hatásnak a fokozásához is, melyet Pozsony városa az egyetemért hozott nagy áldozatok nyomában járó fellendüléstől vár.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Kegyelmes Urunk!

Tudjuk és belátjuk, hogy a mostani nehéz idők nem alkalmasak a javaslatba hozott terv rögtönös megvalósítására. De érezzük, hogy a főiskola bányászati ágazatának hasonló irányu mozgalmával kapcsolatban nekünk is kötelességszerűen meg kellett tennünk azokat a lépéseket, amelyeket szakunk jól felfogott érdekében elengedhetetlenül szükségeseknek tartunk. A pénzügyminiszter ur önmagyméltósága a főiskola tanácsát nyilatkozattételre szólította fel arra nézve, hogy a bányászati ágazatnak a temesvári második műegyetemhez való csatolása kérdésében milyen álláspontot foglal el. Ebből azt látjuk, hogy a nagyméltóságú pénzügyi kormány nem zárkózik el a *részleges* áthelyezés eszméjének tárgyalása elől. Ez azonban az erdészeti ágazatot is a legközvetlenebbül érinti, mert a többi szakosztály áthelyezése s az erdészeti ágazat itthagýása esetén a tanszékek száma a mostaninak mintegy felére, a hallgatók száma pedig mintegy kétharmadára apadna le, úgy hogy az erdészeti főiskola a mainál is szűkebbkörű, igénytelenebb tanintézeté zsugorodnék össze. Ezért nem lehet ránk nézve közömbös a bányá- és kohómérvnőki szakok mozgalma.

De érezzük egyszersmind azt is, hogy ettől függetlenül is minden körülmények közt kötelességünk volna az áthelyezés ügyét a felszínen tartani. Az utókor méltán vádolhatna minket érzéketlenséggel és következetlenséggel, ha a szakköröknek is

magának a tanári karnak is olyan régóta hangoztatott óhajtását nem segítenők minden rendelkezésünkre álló eszközzel teljesedésbe menni, s szakunknak erre az életbevágó szükségletére nem hívnök fel újra és újra az intéző körök figyelmét.

Meg vagyunk győződve arról, hogy mindannyiszor, ahányszor a multban ebben az ügyben a magas kormány elé járultunk, jóindulatú megértésre találtunk, de a felmerült nehézségek nem engedték volt meg a, terv megvalósítását. Hiszszük, hogy szavaink most is meghallgattatásra fognak találni. De reméljük azt is, hogy kérésünk ezuttal meghozza végre hosszas várakozásunk gyümölcsét és ha az érdemleges megoldás a helyzet javultáig várat is még magára, elérjük azt, ami minden további fejleménynek szilárd alapját képezi: *a magas kormány elvi döntését.*

Tudjuk, hogy a világháboru dúlása után a háboru szenvedéseit a béke küzdelmei fogják felváltani. Az alapjukban megrázkódott gazdasági viszonyok rendezése az államnak és a társadalomnak minden szellemi és anyagi erejét hosszú időre le fogja kötni. De nyilvánvaló az is, hogy a romok eltakarítását nem tekinthetjük a béke egyedüli feladatának, hanem teljes erővel, semmi áldozatot sem kímélve kell majd hozzálátnunk annak idején az új, erős, fejlődni és haladni képes Magyarország alapjainak kiépítéséhez is. Amint az életképes város szebben, fényesebben kél ki poraiból a kiállott tűzvész után, úgy kell az életre hívatott országnak is megerősödni és felvirágoznia a háborut követő béke korszakában!

Ennek a meggondolásnak a fényében úgy tünik fel nekünk ez a mi mozgalmunk, mintha az eljövendő béke reformmunkájának egy előkészítő lépése lenne, amely, bár rögtönös eredményre nem vezethet, még sem alkalmoszerűtlen, mert a *jövő* számára kitűzött cél útját egyengeti.

Reményteljesen bizva abban, hogy szándékaink Nagyméltóságod kegyes méltánylásában részesülnek, kérésünket rövid összevonásban a következőkben ismételjük:

Mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, kegyeskedjék a m. kir. pénzügyminiszter és a vallás- és közoktatásügyi miniszter urak ónagyméltóságaival egyetértőleg elvi döntést hozni arra nézve, hogy a m. kir. bányászati és erdészeti főiskola erdészeti ágazata Selmezbányáról áthelyeztessék és mint önálló fakultás, a nagy-

méltóságú kormány bölcs elhatározása szerint vagy a budapesti József-műegyetemhez, vagy a pozsonyi Erzsébet-tudományegyetemhez csatoltassék. Egyuttal mély tisztelettel kérjük annak biztosítását, hogy az ezzel kapcsolatos tervezet kidolgozásába főiskolánk erdészeti ágazatának tanári kara is bevonassék.

Végezetül legyen szabad az áthelyezés kérdését némely, Selmezbánya városát illető vonatkozásaiban is megvilágítanunk. Tény az, hogy Selmezbányára nézve a főiskola elvitele súlyos veszteséget jelentene, sőt belátjuk azt is, hogy ezáltal esetleg a város létalapja is megrendülne. De nyilvánvaló, hogy nekünk, mint az erdészeti szakoktatás képviselőinek elsősorban a tanítás ügyét kötelességünk támogatni, bármily sajnálattal kell is látnunk, hogy ezáltal Selmezbányának, alma-máterünk ősi fészkének vitális érdekeivel kerülünk ellentétbe. Nem tartanók a tárgyilagos józansággal összeegyeztethetőnek, hogy az országnak egy olyan fontos közgazdasági szervét, mint amilyen hazánk egyetlen erdészeti főiskolája, csak azért vágjuk el örökre az egészséges fejlődés útjától, hogy általa egy hanyatló kisvárosnak mai alakjában való továbbtengődését biztosítsuk.

Nem mulaszthatjuk azonban el, hogy erre a körülményre rámutatva ne kérjük Nagyméltóságod kegyes közbenjárását olyan értelemben is, hogy a város a főiskola elvitele esetén a szenvedett veszteségért valamely uton kárpótoltassék. Nézetünk szerint, bár az erre vonatkozó javaslat megtételére nem tartjuk magunkat közvetlenül illetékesnek, ennek a kérdésnek a megoldása sem ütköznék legyőzhetetlen akadályokba.

Emlékiratunkat azzal a benső meggyőződéssel tesszük le Nagyméltóságod kezébe, hogy a magas kormány bölcsessége és jóindulata az érdekek összeegyeztetésének nehézségein keresztül is biztos ítélettel jelölendi meg a célhoz vezető utat, s mindeneket kielégítő alakban teszi lehetővé, hogy hosszú kitartással s a meggyőződés erejével táplált régi óhajtásaink szakunk és a tudomány javára mielőbb megvalósuljanak!

Kelt Selmezbányán, az 1917. év július havában.

A főiskolai tanács 1917. évi július hó 30-án tartott rendes ülésének egyhangu megbízásából:

Fekete Zoltán

főisk. r. tanár, az erdőmérnöki szakosztály főnöke,
mint előadó.

Kövesi Antal
rektor.

